

VU Research Portal

Justitie gemaand tot aanpak wachtlijsten

Liefwaard, T.

published in

Tijdschrift voor Herstelrecht
2005

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Liefwaard, T. (2005). Justitie gemaand tot aanpak wachtlijsten. *Tijdschrift voor Herstelrecht*, 2005(4), 3-4.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

COLUMN

Justitie gemaand tot aanpak wachtlijsten

Ton Liefwaard

Jongeren die in Nederland onder toezicht zijn gesteld, onder voogdij staan of veroordeeld zijn in het kader van het jeugdstrafrecht kunnen in een justitiële behandelinrichting geplaatst worden. Dit kan óf via een machtiging gesloten uithuisplaatsing van de kinderrechter (jeugdbescherming) óf via de jeugdstrafrechtelijke behandelmaatregel van plaatsing in een inrichting voor jeugdigen (PIJ). Voor de meeste behandelinrichtingen bestaan echter wachtlijsten, waardoor deze jongeren vaak – veel te – lang in een opvanginrichting zitten te wachten op een voor hen geschikte behandelplek. Ze worden daarom passanten genoemd, al worden alleen de strafrechtelijk geplaatsten (PIJ'ers) officieel als zodanig erkend.

Ten aanzien van deze zogenoemde 'PIJ-passanten' bepaalt de in 2001 in werking getreden Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen dat zij binnen drie maanden in een geschikte behandelinrichting moeten worden geplaatst. De Beginselenwet laat echter veel ruimte. Deze passantentermijn kan door het ministerie van Justitie – lees: de selectiefunctionaris die belast is met de plaatsing van jongeren – telkens met drie maanden worden verlengd. Dé reden om de Beginselenwet zo ruim te formuleren was de wachtlijstproblematiek, waardoor een passende plaats binnen drie maanden niet kon worden gegarandeerd. Het gevolg was dat de juridische grond ontbrak om het ministerie van Justitie te manen tot een structurele aanpak van de wachtlijsten. Tot grote frustratie van velen, onder wie tal van (advocaten van) wachtende jongeren, is de wachtlijstproblematiek langzaam aan het verworden tot een vaststaand gegeven.

Maar sinds 12 september jongstleden gloort er hoop. Op die datum heeft de beroepscommissie van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming een zeer belangrijke uitspraak gedaan in een zaak waarin een jongere al bijna een jaar zat te wachten op een geschikte behandelplek. De opvanginrichting waar de jongere verbleef, had aangegeven dat hij hoe langer hoe meer ongeschikt werd voor detentie. Ook de selectiefunctionaris onderkende dat er sprake was van een schrijnende situatie, maar gaf tegelijkertijd aan dat hij er niets aan kon doen in verband met het tekort aan geschikte behandelplaatsen.

Deze keer heeft de beroepscommissie aansluiting gezocht bij de jurisprudentie voor terbeschikkinggestelden (volwassen tbs'ers voor wie een vergelijkbare wettelijke regeling geldt) en die van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens. Het Europese Hof oordeelde eerder (11 mei 2004) in de zaak Brand tegen Nederland dat een passantentermijn van zes maanden (of meer) strijdig was met het in artikel 5 van het Europees Verdrag inzake de Rechten van de Mens beschermde fundamentele recht op vrijheid. De beroepscommissie voor tbs'ers heeft dit oordeel overgenomen en dit is sinds eind 2004 vaste jurisprudentie. Nu heeft ook de beroepscommissie voor jeugdzaken uitgesproken dat een passantentermijn van

zes maanden of meer in strijd is met het recht en dat de staat, indien plaatsing dan nog niet is gerealiseerd, een tegemoetkoming van 350 euro per maand aan de jongere moet betalen (na elke drie maanden te verhogen met 125 euro per maand). Deze tegemoetkoming, die voor jongeren overigens gereserveerd moet worden voor bijvoorbeeld scholing, is interessant, maar daar zal het ministerie van Justitie waarschijnlijk niet van wakker liggen. Het realiseren van voldoende behandelplekken is immers nog veel duurder. Van veel groter belang is dat er nu een juridische grond is ontstaan om de passantentermijn niet langer te laten duren dan zes maanden. Een juridische stok achter de deur die veel duidelijker is dan de wetgever ooit heeft aangedurfd en die bovendien is gebaseerd op jurisprudentie van het Europese Hof. Na zes maanden moet er toch echt een geschikte plaats zijn gevonden! Wat temeer van groot belang is omdat een vertraagd begin van de behandeling de kans op succesvolle resocialisatie negatief beïnvloedt, aldus het Europese Hof. Ik hoop van harte dat het ministerie van Justitie zich onder druk van deze uitspraak nu echt genoodzaakt ziet de wachtlijstproblematiek (structureel) aan te pakken.

Toch is de beroepscommissie naar mijn idee nog niet ver genoeg gegaan. De commissie heeft zelf ook nog even gezinspeeld op een scherpere grens door te overwegen dat 'het aanhouden van een kortere passantentermijn voor jeugdigen dan voor volwassenen zelfs op zijn plaats zou zijn'. Helaas heeft de commissie het hierbij gelaten. Dat is jammer omdat naar mijn idee een maximum passantentermijn van drie maanden een logische stap zou zijn geweest, gelet op de systematiek van de penitentiaire wetgeving. Ik durf voorts de stelling wel aan dat de kans op een succesvolle behandeling, ingeval van een vertraagde start, bij jeugdigen eerder te lijden heeft dan bij volwassenen. Vanuit die optiek is het van nog groter belang dat de behandeling niet te lang op zich laat wachten. Een snelle(re) passende reactie naar aanleiding van een strafbare gedraging past bovendien binnen het zo kenmerkend pedagogische karakter van het jeugdstrafrecht.

Ook wanneer herstelbemiddeling – of een andere vorm van herstelrecht – wordt overwogen, is het van groot belang dat de behandeling snel plaatsvindt. Voor het welslagen van de bemiddeling mag niet te veel kostbare tijd verloren zijn gegaan. Ik lijk misschien helemaal niet tevreden. Zo erg is het niet. De beroepscommissie van de RSJ heeft met de uitspraak een zeer belangrijke stap gezet. Maar die stap had wat mij betreft wel iets groter mogen zijn.